

Український Морський Інститут

40

Лев Биковський

ЧОРНОМОРСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ТАВРИЙСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

З коррефера том
Доц.дра Михайла Антоновича

Женева

1946

На правах рукопису.

.... Таврійський Університет мав би
завдання не тільки п о н т о --
з н а в ч о г о характеру, але й
виховальні, підготовляючи організа-
торів та провідників майбутньої
Чорноморської України"....

ЧОРНОМОРСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ ТАВРІЙСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

/Дискусійний матеріал/

I.

В попередньому "Чорноморському Збірнику /кн. III. Одеса 1943, стор. 9-14/ зроблено було спробу обговорення загальної політики Українського високого шкільництва з точки погляду інтересів Чорноморської та Океанічної України.

Цінні позволяємо собі піддати під дискусію одне з багатьох спеціальних питань цеї політики, велими важливі для Української Чорноморської справи. Маємо на думці організацію Чорноморського факультету Таврійського Українського Державного Університету у Сімферополі.

II.

Високе шкільництво безперечно є важливим знаряддям творення провідної верстви під кермою котрої наш народ могли реалізувати історичні завдання України.

Виникнення цих керманічів відбувається переважно в загальніх школах - університетах, та спеціальних - політехніках різного роду.

На першому місці, для згаданої цілі, по традиції й кількості готової у нас професури стоять університети.

Приблизне розміщення університетів по Україні /метрополія та кольонії/ на протязі першого часу УУ самостійного державного існування було б наступне: в Ужгороді, Чернівцях, Львові, Київі, Одесі, Сімферополі, Харкові, Ростові, Катеринодарі, Астрахані, Оренбурзі, Владикавказі, Хабаровську, Владивостоці, Омську, Альмааті та Караганді. Згадані українські державні університети, з українською викладовою мовою та Українські по змісту навчання, ріжилися б між собою переважно відмінною полукою катедр та факультетів. Тому окрім загального характеру, кожний з них в залежності від місця осідку мав би також і спеціальні завдання.

Наприклад: Львівський Університет, рівнобічно з проблемами Всеукраїнського характеру займався б переважно справами Західної України, Київський Університет - проблемами Правобережної України, Харківський - Місцевого Простору та "Сірого Кліну", Ростовський - Східної України, Одеський, Черновецький та Ужгородський - Наддунайськими та Балканськими проблемами, Астраханський - проблемами Каспійського Простору, Катеринодарський - проблемами Підкавказької України, Владикавказький - Центрально-Кавказької та Закавказької України, Хабарівський та Владивостоцький - справами "Зеленої України" і Східноазійськими.

Згадані завдання повинні бути здійснювані через засновання спеціальних катедр, та цілих факультетів.

III.

Основним Чорноморською /Pontійською/ України, що обійтимиме згодом увесь Чорноморський Простір, є Таврійська /Крим/. Тому вона повинна мати заздалегідь особливо широко розвинений та спеціально з цією метою зорганізований університет теоретично-прикладного характеру.

Він повинен на нашу думку складатися з таких факультетів: 1. Гуманістичного /мова, історія, письменство, тощо/, 2. Суспільного /право, економіка/

міка, адміністрація, тощо/, З.Природописного, 4.Педагогічного, 5.Богословського, 6.Східньо-азійського/ Передньо-азійського/ та 7. Ч о р н о м о р - ського.

Таврійський Університет мав би завдання не тільки по н т о з - на в ч о г о х а р а к т е р у , але й виховальні, підготовляючи організаторів та провідників майбутньої Чорноморської України. В той час як інші факультети давали би слухачам знання загального характеру, чорноморський факультет повинен Ім дати спеціальну підготовку для здійснення вище згаданих завдань.

ІV.

Зорганізований за нормальними високошкільними загально-европейськими зразками 4-х літній /або 8-семестровий/ чорноморський факультет приймав слухачів рівнолегло з іншими факультетами, з закінченою середньою освітою. Він складався б зі слідуючих біля 30-катедр /або циклів предметів/ загального та спеціально-чорноморського характеру, які могли бути у свою чергу получені в поокремі Інститути, тощо.

Загальний:

1. Вступ до Понтоознавства /Наука про Чорноморський Простір - виклади та подорожі/.
2. Таврійознавство /виклади, просемінар, семінар, подорожі/.
3. Географія Чорноморського Простору та сумежних країн /виклади, вправи, подорожі, просемінар, семінар/.
4. Океанографія Чорного моря /виклади, вправи/.
5. Економіка Чорноморського Простору /виклади, просемінар, семінар/.
6. Преісторія Чорноморського Простору /виклади, вправи, просемінар, семінар/.
7. Історія Чорноморського Простору /виклади, просемінар, семінар/.
8. Геденознавство з особливим увагленням грецької колонізації на побережах Чорного моря та доби Олександра Великого /виклади, просемінар, семінар, мова/.
9. Римознавство з особливим увагленням Мітридатознавства /виклади, просемінар, семінар, мова/.
10. Візантіознавство /виклади, мова, просемінар, семінар/.
11. Право Чорноморського Простору /виклади, вправи, просемінар, семінар/.
12. Народознавство Чорноморського Простору /виклади, вправи, просемінар, семінар/.
13. Релігіознавство Чорноморського Простору /виклади, просемінар, семінар/.
14. Культурознавство Чорноморського Простору /виклади, вправи, просемінар, семінар/.
15. Кавказознавство, загальне /виклади/.
16. Малоазійська наука, вступ /виклади/.
17. Західно-Азійська наука, вступ /виклади/.
18. Наука про Східно-Середземний Простір, вступ /виклади та подорожі/.
19. Балканознавство, загальне /виклади/.
20. Зах.-Европейські мови /нім., франц., та англ./.

Спеціальний:

21. Українознавство - метрополія та кольонії /виклади, мова, просемінар, семінар, подорожі/.
22. Туркознавство /виклади, мова, просемінар, семінар, подорожі/.
23. Болгарознавство /виклади, мова, просемінар, семінар, подорожі/.

24. Румунознавство /виклади, мова, просемінар, семінар, подорожі/.
25. Грузинознавство /виклади, мова, просемінар, семінар, подорожі/.
26. Татарознавство /виклади, мова, просемінар, семінар, подорожі/.
27. Вірменознавство /виклади, мова, просемінар, семінар, подорожі/.
28. Грекознавство /виклади, мова, просемінар, семінар, подорожі/.
29. Єгиптознавство /виклади, мова, просемінар, семінар, подорожі/.
30. Італознавство /виклади, мова, просемінар, семінар, подорожі/.

До того доходить цикль доповнюючих предметів на інших факультетах та спорадичні відчiti, напр.: техніка умової праці, загальна тектологія, гігієна Чорноморського Простору, виклади лекторів-гостей, обговорювання біжучих подiй, тощо.

У.

Кількість педагогічного персоналу, рахуючи при кожній катедрі /циклю/ на початку пересічно що найменше по 3 особи /професор, доктор, асистент/, можна числити біля 100 осіб. Кількість слухачів - по 200-300 на курс, разом біля 800 - 1.200 осіб.

Натиск під час студiювання на факультеті повинен кластися на рiжноманiтнi вправi, мовi, просемiнари, семiнари, писання на машинi, шoферування, працi в бiблiотеках, музеях, пробнi вiдchiti, участь в зiздах, публiцистицi, громадськiй працi, вмiння навязувати знайомства, тощо.

Особлива увага повинна бути звернена на обов'язковi подорожi /груповi та поодиночнi/ по: 1.Тавридi, 2.довкруги Чорного Моря, 3.до спецiально обраної чорноморської країни та 4.по Середземному Морю, тощо.

Студiї на Чорноморському факультетi повиннi доповнюватися, студiями на інших факультетах в дiлянках: 1.Теоритично-дослiднiй, 2.Торговельно-промисловiй, 3.Культурної працi, 4.Богословськiй, 5.Урядництва, 6.Учителювання, тощо.

Вiд III семестру повинна початися спецiалiзацiя /див. ч.ч.21-30/.

Програм Чорноморського факультету повинен бути узгiднений з програмом Схiднього факультету /Передня Азiя/ того ж Унiверситету та факультетами Валканознавства /Одеса, Чернiвci, Ужгород/ та Кавказознавства /Катеринодар, Владивiсказ/.

По вiдповiдно складених колькiвiях та iспитах з поокремих предметiв, слухачi пiсля прослухання 8 семестрiв, складають магiстерський iспit з дипльомовою працею, а по 1-2 роках працi на мiсцi можуть приступити до докторату, складаючи й оголошуючи друком вiдповiднi працi.

УІ.

Пiд час студiї i пiсля закiнчення факультету слухачi повиннi брати чинний удiл в працях Украiнського Чорноморського Інституту i т.п. органiзацiях та товариствах звязаних своєю працею з Чорноморським Простором.

Вимагання, ставленi слухачам пiд час приняття "проходження курсу наук на факультетi, повиннi бути суворi.

Приймати слiд передовсiм симiтнiх, здорових мужчин вiд 20-25 рокiв життя, переважно з перенаселених частин України /з Заходу та Правобережжя/.

Пiд час студiї ригористично вимагати складання максiмум вправ та iспитiв, а без вiдповiдного змiння чорноморських мiнiмум однi та зах...

европейських /також мінімум одна - дві/ мов слухач на вищі семестри не реходить не зможе.

Відного боку Університет повинен подбати про стипендії для слухачів /громіма та натурую/ від держави, самоврядування тощо, влаштувати відповідні бурси для слухачів, допомічні студійні заклади, турбуватися про організацію подорожів, бібліотеки, влаштування слухачів на практики і т.п.

Після закінчення факультету слухач, завдяки власним знайомостям, або при допомозі Університету та Українського Чорноморського Інституту, повинен знайти на побережях або в чорноморських країнах відповідне заняття в формі передовсім власного підприємства, або вре-ті. мосади в якійсь урядовій чи приватній установі. На цій стійці він не пориваючи звязків з альма матер міг би продовжувати свою життєву путь в напрямі будування Чорноморської Спільноти. В цьому напрямі бажані, після закінчення факультету, багаті або впливовімішані подружжя.

УП.

Закінчуючи ці загальні замітки в справі організації Чорноморського факультету дозволяємо собі звернути увагу всіх пессимістів, які вважають обговорювання теми передчасним, на слідуюче:

1. Справа організації Чорноморського факультету є складовою частиною Всеукраїнської Чорноморської політики, напрямнім котрої повинні опрацьовуватися та підготовлятися задалегідь на багато літ або й десятиліть вперед.

2. Приступаючи вже тепер до реалізації цієї політики вважаємо конче потрібним виходити з мосади, що ніхто за нас цього не зробить, а лише ми самі. Окрім того входимо з тези - бути готовим кожночасно до акції цього роду.

3. Бути готовим - це значить задалегідь, в міру наших можливостей, підготовляти поокремі складники акції.

Складні можуть бути: особові, особово-річеві та річеві.

4. Складники річеві /будинки, устаткування, тощо/ очевидно в сучасній ситуації та ще й на віддалі не можуть бути задалегідь реалізовані.

5. Складники особові - це бото підготовка в першу чергу педагогічного персоналу - мають бути вловні вже започатковані.

Маючи вигляди на майбутнє та фінансову підтримку, з боку громадських чинників /стипендії/, наші молоді вчені повинні задалегідь спеціалізуватися в вище поданих галузях знання у власних інтересах та на хосен Громади.

Виховання добрих знавців це справа тяжка, потрібус відповідних характерів, багатьох літ підготовки і т.п., тому повинна бути започаткована задалегідь.

6. Складники особово-річеві, - це передовсім - киригі - вияв умової діяльності осіб у формі речі. Воні є зконденсованою психічною енергією втіленою у річеву форму, що при відповідному зіткненні зі слідуючою особою /слухачем факультету, взагалі читачем, іншим науковцем і т.п./ викликають нові прояви психічної енергії, сприяють її дальншому нагромаджуванню та тутавінню.

Цей складник також може бути вже тепер пляново реалізований в формі видання низки книжок - підручників та розвідок з галузів знання, що розроблятимуться в майбутньому Чорноморському факультеті. Ці твори повинні з'явитися наслідком підготовки та діяльності науковців - кандидатів на підперсонал Чорноморського факультету. Пляново видавані серії книг з цієї царини можуть заступити наразі навіть подекуди самий факультет. Завдяки ним підготовлятимуться не тільки професори, але й формуються кадри майбутніх слухачів факультету.

7. Все це разом поволі й пляново здійснюване допоможе також витворенню в нашому громадянстві українського чорноморського світогляду, що є конечною передумовою самої фахультетської акції в майбутньому.

Інж. Дев Баковський.

В СПРАВІ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ТАВРІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

... Забираючи, в порядку дискусії, слово в справі організації високого шкільництва в Україні, зокрема в справі реорганізації Таврійського Університету в Сімферополі /Неаполіс/ мушу сказати, що це дуже відповідальне й складне завдання. Воно потрібує від організаторів - значного педагогічного досвіду, глибшого знання східних проблем /чорноморський та східній факультети/ і відповідної адміністративно-организаційної підготовки.

Окрім того найважніше є те, на мою думку, що при організації високих шкіл, особливо університетського, отже скерованого гуманістично типу, завше виходиться із тих фахових сил, які є під рукою, такби мовити, з людських ресурсів.

На практиці це виглядає так, що багато катедр на університеті твориться для відповідних живих спеціалістів. Схематичне приганяння живої сили до мертвого пляну ніколи не дає добрих наслідків - пляни-схеми і живі людські ресурси - мусять себе взаємно доповнювати і комбінуватися.

Живий приклад з нашої культурної традиції це організація Харківського університету. Каразин проектував катедри для Гете, Шіллера, Фіхте, Ляпляса - потім нічого з цього не вийшло і катедр не засновано.

Катедра історії італійської літератури в Болонії мусить згідно з традицією належати найбільшому італійському поетові: після смерті Кардуччі вона до сьогодні необсаджена, бо д'Аннунціо як жида не покликали з Піранделло вважали не досить великим - от знову приклад засади персональності в творенні катедр.

У нашему - Таврійському випадку невідомо напр. які сходознавчі сили могли б стояти нам до диспозиції, а без цього годі щось розпочинати.

Пригадую напр. собі які труднощі мав Проф. Др. В. Кубійович при значно лекшім завданні - організації Українознавчого Інституту в Кракові. Він м. іншим трохи й мене притягнув до поради і ми так і не могли підшукати /на еміграції/ доцента, для катедри історії УКРАЇНСЬКОЇ літератури. Тільки зі старшими професорами було лекше...

Доц. Др. Михайло Антонович.

Авд Редакції: Передрук з видання ч. 26 з 1944 р. /.

В и д а н и я

У к р аї н сь к о г о С у х о д о л о в о г о
І н с т и т у т у :

1. ТИМІШ ОЛЕСЮК - Мапа Української Метрополії з поясненнями, Київ 1944 /3Ix22/, стор.10 і 1 мала.
2. ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЗБІРНИК - книга перша Баймар, 1945 /3Ix22/ стор.50.
3. ВЕДЕ - Сучасний мент і наші завдання. Герсфельд, 1945 /3Ix22/, стор.4. Відбитка.
4. СТАТУТ парохії Української Автокефальної Православної Церкви. Герсфельд, 1945 /3Ix22/ стор.4. Відбитка.
5. СИЛЬВЕСТР, єпископ - Церковний Устрій в Україні, Київ 1945 /3Ix22/ стор.38.
6. МІХАЛ ЛІВІЩНЬИЙ - Дух базару. Київ 1946 /3Ix22/ стор.18.
7. ІВАН БАГРЯНИЙ - Чому я не хочу повернутись до СССР? Відень 1946. /3Ix22/ ст.16.
8. В РІЧНІЮ УКРАЇНОЇ СПРАВНОСТИ. 22 січня 1946. Женева 1946. /3Ix22/ стор.12.
9. ДО УКРАЇНСКИХ ГРОМАДІН В ЕМІГРАЦІЇ. Женева 1946 /3Ix22/, стр.10.
10. Всеукраїнський Збірник. Книга друга . Київ 1946 /3Ix22/ сторн.40.
Українського Морського Інституту:
1. ЮРІЙ ЛІША - Чорноморська доктрина. Варшава, 1940 /29x20/ ст.124÷6.
2. ЛЕВ БІКОВСКИЙ - Туреччина. Вібліографічні матеріали. Варшава 1940. /3Ix22/ стор.66.
3. Г.І. БРАТИАНУ - Початки торгівлі на Чорному морі. Варшава 1940, /3Ix22/ стор.42.
4. ОЛЕГ КЛІМЕНК - Чорноморська проблема в українській промисловості, Варшава 1941 /3Ix22/, стоб.50 і схема.
5. ІВАН НОСЕНІВ - Чорне море. Гідографічний нарис Чорного моря та його басейну. Варшава 1941 /3Ix22/ стор.112 і карта.
6. АНАТОЛЬ ОГІСІНКО: Комунікаційне летунство в Чорноморському просторі. Сучасний стан і можливості розвитку. Варшава 1941. /3Ix22/ стор.32 і 2 схеми.
7. ІВАН НОСЕНІВ і ВАЛЕНТИН САДОВСКИЙ - Український Чорноморський Інститут. Програма діяльності. Варшава /3Ix22/ стор.20.
8. ЮРІЙ ЛІША і ЛЕВ БІКОВСКИЙ - Чорноморський простір. Атлас, Схеми рисував Ст.В. Варшава 1941 /3Ix22/, стор.46.
9. ДМИТРО НЕСТЕРЕНКО - Організація адміністрації морських портів України. Одеса 1941 /3Ix22/ стор.34 і 3 схеми.
10. ЧОРНОМОРСКИЙ ЗБІРНИК. Книга перша. Одеса 1942 /3Ix22/ стор.66 і I схема.
11. ЮРІЙ ЛІША - Емоційні певні в Чорноморському світогляді, Одеса 1942 /3Ix22/ стор.15. Відбитка.
12. МАКСИМІЛІАН ШЕЧКО - Українська Гетьманська флота 1918 р. Стислий нарис. Одеса 1942 /3Ix22/ стор.17. Відбитка.
13. ЮРІЙ ЛІША - Чорноморська доктрина. Друге видання. Одеса 1942 /3Ix22/ ст.165 і I мала.
14. ЧОРНОМОРСКИЙ ЗБІРНИК - Книга друга /3Ix22/, Одеса 1942, стор.67 і 4 арк.схем.
15. ШАРІОН, Архиєпископ - Церква під монголами в 13-14 столітті. Одеса, 1942 /3Ix22/ стор.33.
16. ШАРІОН, Архиєпископ-Український Запорозький скит на Афоні. Одеса 1942 /28x40/, стор.16 і 1 іллюстр. Відбитка.
17. ЧОРНОМОРСКИЙ ЗБІРНИК - Книга третя, Одеса 1943 /3Ix22/ ст.64 і 2 іллюстрації.

18. СТЕПАН РУДНИЦЬКИЙ - Українська справа зі становища політичної географії. Друга вид. з передмовою Л.Биковського.
 19. ЛЕВ БИКОВСЬКИЙ - Іван Шовгенів, 1874-1943. Біо-бібліографічні матеріали. Одеса 1943 /3Ix22/ стор.4 і одна ілюстрація.
 20. ЛЕВ БИКОВСЬКИЙ - Напрямні Всеукраїнської Високошкільної політики. В порядку дискусії. Одеса 1943 /3Ix22/ стор.6. Відбитка.
 21. ІВАН ФЕДЕНКО-ЧОПІВСЬКИЙ. Проблема технічного високошкільництва в Україні. В порядку дискусії. Одеса 1943 /3Ix22/ стор.4. Відбитка.
 22. ЮРІЙ ЛІПА - Міт Півдня. Одеса 1943 /3Ix22/, стор.7. Відбитка.
 23. ІЛАРІОН, архиєпископ - Руськон на Афоні. Холм 1943 /3Ix22/ стор.11 і одна ілюстр.
 24. ВІТОЛЬД КЛІНГЕР - Аріана Флавія з Нікомідії "Плавання довкола Понту Евксінського" /Чорного моря/ Одеса 1944 /3Ix22/ стор.13. Відбитка.
 25. ЛЕВ БИКОВСЬКИЙ - Степан Рудницький. Біо-бібліографічні матеріали. Одеса, 1943 /3Ix22/ стор.14 і одна ілюстр. Відбитка.
 26. ЧОРНОМОРСЬКИЙ ЗБІРНИК - Книга четверта. Одеса 1944 /3Ix22/, стор.73 і одна ілюстрація.
 27. ЧОРНОМОРСЬКИЙ ЗБІРНИК - Книга пята. Одеса 1944 /3Ix22/ стор.79 і схема.
 28. ЧОРНОМОРСЬКИЙ ЗБІРНИК - Книга шеста. Одеса 1945 /3Ix22/ стр.40.
 29. ВАСИЛЬ ДУБРОВСЬКИЙ - "Батько Нестор Жахно"... Герсфельд 1945 /3Ix22/ стр.26. Відбитка.
 30. ЧОРНОМОРСЬКИЙ ЗБІРНИК. Книга 7. Одеса 1946. /3Ix22/ стор.44 і одна мапка.
 31. ЛЕВ БИКОВСЬКИЙ - Апостол Новітнього Українства /Юрій Липа/. Київ, 1946 /3Ix22/ стор.9. Відбитка.
 32. МІХАЙЛО МІШЛЕР - Студії з ранньої історії Приозів'я. I. До історії Танаїса. /План міста/. Одеса 1946. /3Ix22/ стор.16. Відбитка.
 33. СТЕПАН ГАЄВСЬКИЙ - "Александрия" в давній українській літературі. Одеса 1946. /3Ix22/, стор.8. Відбитка.
 34. МАРКО АНТОНОВИЧ - Чи були Кімерійці в Україні? Одеса 1946 /3Ix22/ стор.15. Відбитка.

Українського Океанічного Інституту:

1. ЛЕВ БИКОВСЬКИЙ - Великодержавні проблеми України. Київ, 1942 /3Ix22/ стор.23 і одна схема. Відбитка.
2. ІВАН СВІТ - Український Національний Дім в Харбіні. Одеса-Харбін. 1943 /3Ix22/ стор.42 і 4 світлинами. Передрук.
3. ІВАН СВІТ - Український Далекий Схід. З передмовою та доповненнями Василя Кійовича. Одеса-Хабаровськ 1944 /3Ix22/. стор.37 і одна мапа.
4. МАПА ЗЕЛЕНОЇ УКРАЇНИ - Одеса-Хабаровськ 1944 //3Ix22/. Передрук.
5. ТИМІШ ОЛЕСІК - Зелена Україна. Одеса 1944 /3Ix22/ стр.47 і 1 мапа.
6. ЛЕВ БИКОВСЬКИЙ - Україна над океаном. Одеса 1945 /3Ix22/ стр.19.
7. ОКЕАНІЧНИЙ ЗБІРНИК - Книга перша. Одеса-Володивосток. 1946. /3Ix22/ стор.31.
8. АНДРІЙ КАЧОР - Американська Україна. Женева 1946 /3Ix22/, 9 сторн. Відбитка.
9. ЛЕВ БИКОВСЬКИЙ - Україна над океаном. Друге вид. Одеса-Володивосток 1946 /3Ix22/ 16 стор. Відбитка.

